

Upravljanje nogometnim klubovima u Republici Hrvatskoj

Hercigonja, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:630097>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-11**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Katedra za trgovačko pravo i pravo društava

Maja Hercigonja

UPRAVLJANJE NOGOMETNIM KLUBOVIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Siniša Petrović

Zagreb, svibanj 2023.

Izjava o izvornosti

Ja, Maja Hercigonja pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključiva autorica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Maja Hercigonja, v.r.

SADRŽAJ:

1. UVOD	2
2. RAZVOJ NOGOMETNIH KLUBOVA U HRVATSKOJ	3
3. USTROJ NOGOMETNIH KLUBOVA	5
3.1. NOGOMETNI KLUB KAO UDRUGA	5
3.1.1. USTROJ UDRUGE	6
3.1.2. PRAVA ČLANOVA UDRUGE	8
3.2. NOGOMETNI KLUB KAO DIONIČKO DRUŠTVO	9
3.2.1. OSNIVANJE SPORTSKOG DIONIČKOG DRUŠTVA	10
3.2.2. USTROJ I ČLANSTVO U SPORTSKOM DIONIČKOM DRUŠTVU	11
4. PREOBLIKOVANJE UDRUGE U SPORTSKO DIONIČKO DRUŠTVO	15
4.1. PRETPOSTAVKE ZA OBVEZNO PREOBLIKOVANJE	16
4.2. POSTUPAK PREOBLIKOVANJA	16
4.3. POSLJEDICE PREOBLIKOVANJA	19
4.4. NOVA RJEŠENJA	21
5. MODELI UPRAVLJANJA NOGOMETNIM KLUBOVIMA	22
5.1. SOCIOS MODEL UPRAVLJANJA	22
5.2. MODEL REGEL 50+1	24
6. KLUBOVI U PRIVATNOM VLASNIŠTVU	26
7. ZAKLJUČAK	28
8. LITERATURA	30

1. UVOD

Sport je danas postao sastavni dio svačijeg života, bilo da se osoba bavi sportom ili ga redovno prati. Od svih sportova svojom popularnošću najviše se ističe nogomet. Ne naziva ga se bez razloga najvažnijom sporednom stvari na svijetu. Nogomet je primarno nastao radi zabave. Kroz godine stjecao je sve veću popularnost i danas je on puno više od obične rekreacije. Danas je to postala prava industrija u koju se brojni pojedinci uključuju radi stjecanja dobiti i ostvarivanja drugih ekonomskih koristi. To je industrija kroz koju prolaze velike količine novca, zato se primjerice brojne tvrtke reklamiraju upravo kroz nogomet tako što sponzoriraju nogometne klubove ili nogometna natjecanja. Zbog takvog utjecaja nogometa na ekonomiju, pojavila se potreba zakonskog uređenja upravljanja nogometnim klubovima i njihovog ustroja. Od amaterizma i zabave, došlo je vrijeme da u klubove stupi profesionalizam, a to će biti moguće samo uz odgovarajući zakonski okvir koji će obuhvatiti i amaterske klubove.

Kao temeljni zakon u Hrvatskoj u tom području donesen je Zakon o sportu. Tim je zakonom propisano kako klubovi u Hrvatskoj mogu biti ustrojeni samo kao udruge ili kao sportska dionička društva. Svrha ovog rada je detaljnije nas upoznati s ta dva oblika te objasniti kako se kroz njih upravlja klubovima i tko ustvari njima upravlja. Zakonom je predviđena i mogućnost preoblikovanja tako da će iz udruge nastati sportsko dioničko društvo. Taj ćemo proces detaljno opisati u zasebnom poglavlju i prikazati kako je to izgledalo u praksi na klubovima koji su se podvrgnuli tom procesu. Osim toga, prikazat ćemo određene modele upravljanja klubovima te usporediti kako je to u teoriji, a kako se provodi u praksi. S obzirom da se ovaj rad bavi stanjem u hrvatskom nogometu, sve navedeno biti će prikazano kroz primjere hrvatskih klubova u hrvatskom sustavu nogometnog natjecanja. Prije svega, na početku ćemo prikazati kratku povijest hrvatskog nogometa kako bismo stekli dojam kako i pod kojim se uvjetima razvijao nogomet i nogometni klubovi u Hrvatskoj.

2. RAZVOJ NOGOMETNIH KLUBOVA U HRVATSKOJ

Nogomet kao najpopularniji sport u svijetu pa tako i u Hrvatskoj seže daleko u povijest. Na našem području javlja se još daleke 1873. u Rijeci gdje su ga igrali Englezi koji su tamo boravili radi izgradnje tvornice. Prva nogometna utakmica u Hrvatskoj odigrana je iste godine na igralištu pod Jelšun između engleskih radnika obližnje tvornice Torpedo i Mađara koji su tada radili na željeznici.¹ 1880. nogomet se počinje igrati i na području Županje, a tada ga već počinju igrati hrvatski lokalni muškarci. Osim toga postoje zapisi kako su nogomet igrali učenici u Zadru oko 1900. godine te isto tako i u Istri, Slavoniji i drugim gradovima diljem Hrvatske. Ključna osoba za popularizaciju nogometa u Hrvatskoj u ono doba bio je dr. Franjo Bučar koji je nakon studija u Stockholmu 1892. donio nogometnu loptu te upoznao hrvatski narod s tom igrom koja je u Švedskoj tada već bila vrlo popularna. Na prijedlog Slavka Rutznera Radmilovića ta je igra nazvana nogomet. Par godina nakon toga, točnije 1896. u Zagrebu je tiskano prvo izdanje 'Pravila igre' na hrvatskome jeziku.

1903. osnovan je Prvi nogometni i športski klub Zagreb (PNIŠK). Bio je to prvi sportski klub koji je u svom imenu naglasio opredjeljenost za nogomet. Sve do tada nogomet se igrao u okviru gimnastičke organizacije 'Hrvatski sokol'. Iste je godine osnovan i HAŠK – Hrvatski akademski športski klub. 28. listopada 1906. odigrana je prva javna nogometna utakmica između ta dva kluba u Zagrebu na Marulićevu trgu te je završila rezultatom 1:1. U to vrijeme osnivaju se i drugi klubovi kao Segesta iz Siska, Olimpia iz Rijeke, Victoria iz Sušaka u okolici Rijeke (1906.), zatim i Đački nogometni klub Koprivnica (1907.). 1911. osnivaju se današnja dva najpopularnija kluba u Hrvatskoj - HNK Hajduk i HŠK Građanski, prethodnik današnjeg GNK Dinama. Početkom 20. stoljeća osnivanjem sve većeg broja nogometnih klubova, rasla je i potreba za osnivanjem nacionalnog nogometnog saveza. Tako je 13. lipnja 1912. godine osnovan Hrvatski nogometni savez, a kao prvi predsjednik izabran je prof. dr. Milovan Zoričić.²

Hrvatski klubovi od 1923. igraju u Prvenstvu Kraljevine Jugoslavije koje se igra kup sustavom do 1927. Sve do 1941. hrvatski klubovi imaju veliku ulogu u prvenstvu Jugoslavije. U prvoj ligi nastupali su Hajduk, Slavija iz Osijeka te isto tako varaždinska Slavija, zatim HAŠK, Građanski i Concordia. Između dva Svjetska rata nogomet, kao i nogometni klubovi uvelike su se razvijali. Klubovi su postajali organiziraniji, ali i dalje je to još daleko od ustroja klubova

¹ <https://kanal-ri.hr/spomen-ploca-prvoj-nogometnoj-utakmici/> 14.4.2023.

² <https://hns-cff.hr/hns/o-nama/povijest/> 14.4.2023.

kakve danas imamo i koje ćemo upoznati kasnije u radu. Često su klubovi vezani uz neko poduzeće čiji radnici su igrali za klub ili vezani uz neki grad ili regiju.

Nakon Drugog svjetskog rata, dolaskom komunističke partije na vlast, neki se klubovi gase, a brojni su bili prisiljeni mijenjati svoj identitet zbog velikog utjecaja politike na svakodnevni život, a tako i nogomet. Tako su svoj identitet morali mijenjati i neki poznati klubovi primjerice Građanski, Željezničar, RNK Split, Cibalia i mnogi drugi. Sve do početka 90-ih godina prošlog stoljeća u prvoj jugoslavenskoj ligi nastupali su hrvatski klubovi Osijek, Hajduk, Split, Kvarner, vinkovački Dinamo, zagrebački Dinamo, Trešnjevka, Zagreb i Lokomotiva. Nakon raspada tzv. Istočnog bloka i slabljenja komunizma te prelaskom na demokratski sustav, nogometni klubovi počinju mijenjati svoj ustroj i način financiranja te se javljaju i oblici privatnog vlasništva.

1992. za vrijeme Domovinskog rata počinje Prva hrvatska nogometna liga uz sudjelovanje dvanaest klubova. Bili su to Hajduk, Šibenik, Osijek, Inker, HAŠK Građanski, Zagreb, Rijeka, Istra, Cibalia, Varteks, Dubrovnik i Zadar. Broj klubova u prvoj ligi raste sve do sezone 1993./1994. kada je u njoj sudjelovalo 18 klubova. Sezone 2001./2002. liga se opet počela smanjivati. Nogomet se sve više komercijalizira, javljaju se privatni investitori u sve većem broju i ustroj klubova počinje sve više sličiti današnjima.³

Od sezone 2022./2023. najviši stupanj natjecanja naziva se SuperSport Hrvatska nogometna liga i u njoj nastupa deset klubova (Dinamo, Hajduk, Rijeka, Slaven Belupo, Osijek, Varaždin, Lokomotiva, Istra 1961, Gorica, Šibenik). Osim te najviše lige imamo i Prvu nogometnu ligu kao drugi stupanj natjecanja u kojoj nastupa dvanaest klubova, Drugu nogometnu ligu kao treći stupanj natjecanja sa šesnaest klubova i Treću nogometnu ligu koja se sastoji od pet skupina kao četvrti stupanj natjecanja. Ostali klubovi nastupaju u raznim međuzupanijskim i županijskim nogometnim ligama.⁴

³ Burazer, Denis. "Socios model upravljanja nogometnim klubovima: Primjer Hrvatske." Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, 2020., str 8.-14.

⁴ Odluka o sustavu stalnih natjecanja Hrvatskog nogometnog saveza donesena 29.6.2022.

3. USTROJ NOGOMETNIH KLUBOVA

Zakon o sportu u članku 30. navodi kako je sportski klub pravna osoba registrirana za obavljanje sportske djelatnosti sportske pripreme i sudjelovanja u sportskom natjecanju pojedinog sporta iz nomenklature sportova.⁵ Osim toga, sportski klub može obavljati i druge sportske djelatnosti u skladu sa zakonom, kao i druge djelatnosti u skladu sa statutom udruge, društvenim ugovorom ili izjavom o osnivanju društva. Sportski klub može biti osnovan kao udruga i kao sportsko dioničko društvo. Drugi oblici trgovačkih društava u ovome kontekstu nisu prihvatljivi. Hrvatski nogometni savez (u daljnjem tekstu HNS) kao krovna organizacija hrvatskog nogometa također je u svojim pravilnicima definirala pojam klubova. U tom smislu klub je udruga ili trgovačko društvo koje je registrirano za obavljanje djelatnosti sudjelovanja u nogometnim natjecanjima i davanje poduke u nogometu.⁶ U Hrvatskoj svi profesionalni sportski klubovi, pa tako i nogometni, moraju se upisati u Registar profesionalnih sportskih klubova koje vodi nadležno ministarstvo, odnosno Ministarstvo turizma i sporta. U aktualnom Registru gdje se nalazi petnaest klubova, njih šest registrirano je kao sportsko dioničko društvo. Gledajući SuperSport Hrvatsku nogometnu ligu kao najvišu razinu klupskog natjecanja u Hrvatskoj nalazimo jednaki omjer klubova registriranih kao udruge i kao sportska dionička društva. Točnije, od ukupno deset klubova u najvišem rangu natjecanja, pet je udruga i pet sportskih dioničkih društava.⁷

Na pravno uređenje nogometnih klubova u Hrvatskoj primjenjuje se Zakon o udrugama odnosno Zakon o trgovačkim društvima kao opći propisi. Ukoliko je pojedino pitanje drugačije uređeno Zakonom o sportu utoliko će se na njihovo uređenje primjenjivati taj zakon kao posebni propis.⁸

3.1. NOGOMETNI KLUB KAO UDRUGA

Kao što je rečeno ranije, udruga je jedan od dva moguća oblika djelovanja nogometnog kluba. Prije svega, udrugu definiramo kao oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih ili pravnih osoba radi zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, za zaštitu okoliša i održivi razvoj te za humanitarna, socijalna, sportska, znanstvena, zdravstvena, informacijska ili druga uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i

⁵ Zakon o sportu NN 141/22

⁶ Pravilnik HNS-a o statusu igrača i registracijama, <https://hns-cff.hr/hns/propisi-i-dokumenti/> 25.3.2023.

⁷ Registar profesionalnih sportskih klubova, <https://mints.gov.hr/> 25.3.2023.

⁸ Sukladno načelu *lex specialis derogat legi generali*.

zakonom.⁹ Ona se mora osnovati bez namjere stjecanja dobiti ili drugih gospodarski procjenjivih koristi u skladu s načelom neprofitnosti. Usprkos tome, udruga se može baviti gospodarskom djelatnošću u skladu sa zakonom i statutom, ali ako bi na taj način ostvarila dobit, ona se mora koristiti radi ostvarenja ciljeva utvrđenih statutom. Prema Zakonu o udrugama¹⁰ (u daljnjem tekstu ZU), udругu mogu osnovati najmanje tri osnivača koji moraju biti potpuno poslovno sposobne fizičke i pravne osobe.¹¹ Članom udruge može postati svaka fizička i pravna osoba, čak i maloljetnici. Ako su mlađi od 14 godina onda za njih pisanu izjavu o učlanjivanju u udругu daje zakonski zastupnik, a za starije od 14 godina dovoljna je samo pisana suglasnost zastupnika ili skrbnika.

3.1.1. USTROJ UDRUGE

Upravo su članovi ti koji upravljaju udругom, i to tako da unutarnji ustroj udruge mora biti zasnovan na načelima demokratskog zastupanja i demokratskog načina očitovanja volje članova.¹² Članovi to čine neposredno ili putem svojih izabranih predstavnika u tijelima udruge. Prema članku 16. ZU-a, najviši organ i zapravo jedini obvezatni organ udruge je skupština. Skupštinu čine svi članovi udruge ili njihovi predstavnici, ali se statutom može odrediti da samo određene kategorije članstva imaju pravo odlučivati na skupštini.¹³ Članak 18. ZU-a pobliže opisuje nadležnosti skupštine. Tako skupština udruge bira osobe ovlaštene za zastupanje udruge te ih i razrješava, bira i razrješava druga tijela udruge ako ih ima, usvaja godišnje financijsko izvješće, usvaja plan rada i financijski plan za sljedeću kalendarsku godinu, donosi odluke o statusnim promjenama, odlučuje o promjenama ciljeva i djelatnosti, prestanku udruge i ostalim pitanjima koja nisu u nadležnosti drugih tijela udruge. Isto tako skupština usvaja i mijenja statut kao najvažniji akt udruge. U statutu mora biti navedeno: naziv i sjedište udruge, ciljevi i kako ih ostvaruje, područje djelovanja, ako obavlja gospodarske djelatnosti, koje su to, uvjeti za članstvo te način prestanka članstva, obveze i prava članova, tijela udruge te njihov sastav i način zasjedanja, imovina udruge, njeno stjecanje i način raspolaganja istom, način rješavanja

⁹ Petrović, Siniša; Ceronja, Petar: Osnove prava društava. Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu, 2018, str. 77

¹⁰ Zakon o udrugama NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22

¹¹ Iznimno udругu mogu osnovati i maloljetna osoba s navršenih 14 godina te osoba lišena poslovnih sposobnosti u dijelu sklapanja pravnih poslova, ali samo uz ovjerenu suglasnost zakonskog zastupnika ili skrbnika.

¹² Zakon o udrugama NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22, čl. 8.

¹³ Zakon o udrugama NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22, čl. 17.

sporova, odredbe o prestanku udruge i ostalo.¹⁴ Ako bi udruga donosila druge akte ili dokumente, oni moraju biti u skladu s njenim statutom.

Kao što je navedeno pod nadležnostima skupštine, udruga mora odabrati osobe ovlaštene za zastupanje. Obveze te osobe propisane su člankom 19. ZU-a. Tako osoba ovlaštena za zastupanje odgovara za zakonitost udruge, vodi poslove udruge u skladu s odlukama skupštine, dostavlja zapisnik s redovne sjednice skupštine nadležnom upravnom tijelu koje vodi registar udruge, sklapa ugovore i poduzima druge pravne radnje u ime i za račun udruge te sve druge poslove u skladu sa statutom, zakonom i drugim aktima udruge. Uz to, ta je osoba odgovorna za podnošenje prijedloga godišnjeg financijskog izvješća skupštini.

Udruga se financira novčanim sredstvima koje je stekla uplatom članarina, dobrovoljnim prilozima, darovima, novčanim sredstvima koja stekne obavljajući djelatnosti kojima se ostvaruju ciljevi, kako je jasno propisano člankom 30. ZU-a. Ako udruga obavlja i gospodarsku djelatnost u skladu sa zakonom i statutom, financira se i novčanim sredstvima ostvarenim tim putem. Uz to, imovinu čine pokretne i nepokretne stvari udruge kao i njezina imovinska prava. Svojom imovinom može raspolagati isključivo radi ostvarivanja ciljeva i djelatnosti propisanih statutom, u skladu sa zakonom. Ministarstvo financija dužno je provoditi nadzor nad financijskim poslovanjem udruge i nad podnošenjem financijskih izvješća sukladno članku 46. ZU-a. Ako se udruge financiraju iz javnih izvora, nadzor nad upravljanjem tim sredstvima provode nadležna državna tijela, jedinice lokalne i regionalne samouprave te druge institucije koje odobravaju ta sredstva. Za obveze udruge, članovi nisu osobno odgovorni, već udruga kao pravna osoba odgovara cijelom svojom imovinom.¹⁵

Udruga može prestati na šest načina koji su izričito propisani zakonom. Tako će prestati odlukom skupštine, pripajanjem drugoj udruzi ili razdvajanjem, pravomoćnom odlukom suda o ukidanju udruge, pokretanjem stečajnog postupka, protekom dvostruko više vremena od vremena predviđenog za održavanje redovne sjednice skupštine, a ona nije održana i na zahtjev člana ako je broj članova pao ispod broja osnivača koliko je potrebno za osnivanje udruge.¹⁶ Potom će nadležno tijelo brisati udrugu iz registra čime ona prestaje postojati i ne smije nastaviti sa svojim djelovanjem. Prestankom postojanja udruge, njenom imovinom najprije se namiruju vjerovnici te troškovi likvidacijskog i sudskog postupka. Nakon što su oni namireni, preostala imovina predaje se, temeljem odluke skupštine odnosno u skladu sa statutom, drugoj udruzi,

¹⁴ Zakon o udruinama NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22, čl. 13.

¹⁵ Udruga svojstvo pravne osobnosti stječe upisom u registar udruge

¹⁶ Zakon o udruinama NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22, čl. 48.

ustanovi ili zakladi koja ima ciljeve slične udruzi koja je prestala postojati. Ako se to kojim slučajem ne može provesti, imovina će pripasti jedinici lokalne samouprave na čijem je području bilo sjedište udruge. Članovi udruge ili osnivači nikako ne mogu podijeliti imovinu udruge među sobom.¹⁷

3.1.2. PRAVA ČLANOVA UDRUGE

Već je rečeno da članom udruge može postati svaka fizička i pravna osoba. Oni kao članovi ostvaruju određena prava u udruzi. Njihova prava isključivo su upravljačka te ne mogu kao dioničari sportskog dioničkog društva ostvarivati i imovinska prava zato što se radi o društvu koje ne služi stjecanju dobiti tako da se ona ne može isplaćivati članovima. Upravljačka prava koja imaju članovi su pravo na obavještenost, pravo na korištenje opreme, uređaja i prostorija udruge, pravo na činidbe udruge, pravo nadzora i pobijanja odluka tijela udruge te kao najvažnije pravo glasa i pasivno biračko pravo.¹⁸ Pravo glasa najvažnije je jer članovi imaju aktivno pravo odlučivanja na skupštini kako je i ranije u radu navedeno. Osim toga, iznimno je važno i pasivno biračko pravo, odnosno svaki član ima pravo biti izabran u tijela udruge. Koliko će prava glasa imati član i na koji način će to pravo ostvarivati mora se utvrditi statutom.

Osim prava glasa i pravo nadzora jedno je od ključnih članskih prava propisano zakonom koji izričito propisuje da članovi udruge sami nadziru rad udruge. Ako bilo koji od članova smatra da je udruga povrijedila statut ili koji drugi njezin akt ovlašten je o tome obavijestiti nadležno tijelo udruge koje je propisano statutom ili skupštinu ako statutom nije propisano takvo tijelo. Osim same obavijesti nadležnog tijela, član može zahtijevati da se te nepravilnosti otklone. Nakon toga slijedi rok od 30 dana predviđen da se sazove nadležno tijelo i postupi po zahtjevu. Ako se ne otklone nepravilnosti u tom roku, slijedi daljnji rok od 30 dana u kojem član može podnijeti tužbu nadležnom općinskom sudu kako bi zaštitio svoja prava propisana statutom udruge.¹⁹

Sve navedeno za udruge vrijedi naravno i za nogometne klubove kao udruge. U najelitnijem rangu natjecanja u Hrvatskoj, SuperSport Hrvatskoj nogometnoj ligi, kao udruge su registrirani GNK Dinamo, NK Slaven, NK Lokomotiva, HNK Gorica i NK Varaždin.

¹⁷ Zakon o udugama NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22, čl. 53.

¹⁸ Petrović, S., Ceronja, P. i Ivkošić, M. (2018) Pravni oblici sportskih klubova u Republici Hrvatskoj. U: Kačer, H. (ur.) Sportsko pravo. Split, Pravni fakultet u Splitu, str. 567-568.

¹⁹ Zakon o udugama NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22, čl. 42.

3.2. NOGOMETNI KLUB KAO DIONIČKO DRUŠTVO

Uz udругu, jedini preostali oblik nogometnog kluba je dioničko društvo. Sportsko dioničko društvo možemo definirati kao pravnu osobu posebno registriranu za obavljanje sportske djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima, a koja ima pravni oblik dioničkog društva.²⁰ Na njega se primjenjuju odredbe Zakona o trgovačkim društvima²¹ (u daljnjem tekstu ZTD), osim ako pojedina pitanja nisu posebno uređena Zakonom o sportu. Tako se, primjerice, prema članku 32. Zakona o sportu, na sportsko dioničko društvo ne primjenjuju odredbe propisa o preuzimanju dioničkih društava o obveznoj ponudi za preuzimanje. Članak 93. istog zakona određuje da sportsko dioničko društvo može izdati samo redovne dionice na ime s nominalnim iznosom, za razliku od ZTD-a koji propisuje da društvo može izdati dionice s nominalnim iznosom ili bez nominalnog iznosa.²² Prema prijašnjem Zakonu o sportu iz 2006. godine²³, kao posebnost je bila propisana i visina temeljnog kapitala društva. U članku 30. tog zakona temeljni kapital sportskog dioničkog društva morao je iznositi najmanje 500 000 kuna. Sadašnji Zakon o sportu koji je na snazi od 1. siječnja 2023. godine, ne sadrži takvu odredbu, što bi značilo da se na temeljni kapital primjenjuju odredbe ZTD-a koje propisuju da najniži nominalni iznos temeljnog kapitala iznosi 25 000 eura odnosno malo manje od 200 000 kuna.²⁴ Nominalni iznos dionice ne može biti manji od jednog eura prema članku 163. ZTD-a. Ako bi nominalni iznos dionice bio manji od jednog eura, ona će biti ništetna te će izdavatelji takvih dionica solidarno odgovarati za štetu koja bi njihovim imateljima bila počinjena izdavanjem takvih dionica. Nominalni iznosi koji su veći od jednog eura, moraju biti izraženi cijelim brojem.²⁵

U SuperSport Hrvatskoj nogometnoj ligi pet je klubova registrirano kao sportska dionička društva. To su HNK Rijeka s.d.d, NK Osijek s.d.d, HNK Šibenik s.d.d, HNK Hajduk s.d.d i NK Istra 1961 s.d.d. Uz navedene je još i HNK Cibalia Vinkovci registrirana kao sportsko dioničko društvo i to je jedini takav klub koji ne igra u najelitnijem rangu natjecanja već u drugom stupnju natjecanja, odnosno SuperSport Prvoj nogometnoj ligi.

²⁰ Petrović, S., Ceronja, P. i Ivkošić, M., op. cit. (bilj. 18) str. 569.

²¹ Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23

²² Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, čl. 163.

²³ Zakon o športu NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20

²⁴ Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, čl. 162.

²⁵ Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, čl. 163.

3.2.1 OSNIVANJE SPORTSKOG DIONIČKOG DRUŠTVA

Sportsko dioničko društvo može nastati osnivanjem novog sportskog dioničkog društva ili preoblikovanjem sportskog kluba udruge u sportsko dioničko društvo. O preoblikovanju će biti više riječi u sljedećem poglavlju. Na osnivanje društva primjenjuju se odredbe ZTD-a kao općeg propisa. Postoje dva načina osnivanja društva, sukcesivni i simultani.²⁶ Osnivanje započinje usvajanjem statuta, s time da kod sukcesivnog osnivanja statut usvajaju samo neki dioničari koji preuzimaju dio dionica (dok se za ostale dionice upućuje javni poziv), a kod simultanog osnivanja statut usvajaju svi oni koji su dioničari društva u trenutku kada se ono smatra osnovanim.²⁷ Nakon usvajanja statuta i davanja izjave o preuzimanju dionica, slijedi uplata dionica. One se prema članku 179. ZTD-a mogu uplatiti novcem, ulaganjem stvari i prava. Ako se uplaćuju u novcu, prije upisa u sudski registar mora se uplatiti najmanje četvrtina najnižeg iznosa za koji se ta dionica može izdati. S druge strane, ako se unosi ulog u stvarima ili pravima, prije upisa u sudski registar taj se ulog mora unijeti u cijelosti. Prilikom sukcesivnog osnivanja, osnivači moraju nakon preuzimanja dijela dionica, uputiti javni poziv odnosno prospekt za upis i preostalih dionica. Zakonom je točno propisano što mora sadržavati javni poziv te ako ne sadrži sve propisano bit će ništetan.²⁸ Javni poziv ne može trajati dulje od tri mjeseca. Ako u tom roku ne budu upisane i uplaćene sve dionice, osnivači društva mogu upisati ili preuzeti sve neupisane dionice u daljnjem roku od petnaest dana.²⁹ Osnivanje završava podnošenjem prijave za upis društva u sudski registar. Prijavu podnose svi članovi uprave i nadzornog odbora ili svi izvrši direktori i članovi upravnog odbora kako je propisano u članku 186. ZTD-a. U idućem je članku propisan sadržaj prijave i što mora biti priloženo uz nju. RegistarSKI će sud provjeriti je li društvo uredno osnovano i sadrži li prijava sve što se od nje traži. Ako sud utvrdi da podaci u prijavi nisu točni, potpuni ili u skladu s propisima odbit će upis u sudski registar. Isto vrijedi ako je sud mišljenja da je vrijednost predmeta ulaganja stvari ili prava znatno manja od iznosa temeljnog kapitala koji otpada na dionice koje se za to izdaju.³⁰

²⁶ Detaljnije o razlikama sukcesivnog i simultanog osnivanja: Petrović, S., Ceronja, P., op. cit (bilj. 9) str. 104.-106.

²⁷ Osnivačima društva smatraju se samo oni dioničari koji su usvojili statut, a ne svi dioničari društva. Ako se društvo osniva sukcesivno, osnivači su i oni dioničari čiji ulogi nisu u novcu, iako nisu sudjelovali u usvajanju statuta, prema čl. 160. ZTD-a.

²⁸ Više o sadržaju javnog poziva u članku 196. ZTD-a.

²⁹ Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, čl. 199.

³⁰ Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, čl. 188.

Već je rečeno da se društvo osniva usvajanjem statuta. Kako zakon propisuje, statut se usvaja davanjem izjave osnivača u ispravi koja se sastavlja kod javnog bilježnika. U toj se ispravi moraju navesti osnivači, dionice i nominalni iznosi za koje se izdaju, uplaćeni iznos temeljnog kapitala i izjavu osnivača da usvajaju statut. Kao što je rečeno i za udruge, tako je i za dioničko društvo statut temeljni akt društva. Zato je zakonom propisan obvezatni sadržaj. Tako će statut morati sadržavati odredbe o tvrtki i sjedištu društva, predmetu poslovanja, iznosu temeljnog kapitala te podjeli njega na dionice, iznos tih dionica, o organima društva odnosno ima li upravu i nadzorni odbor ili upravni odbor i izvršne direktore i ovisno o tome broj članova tih organa, način i oblik objave priopćenja društva i trajanju i prestanku društva. Osim navedenih obvezatnih odredbi, statutom se mogu urediti i druga pitanja ako to nije izričito isključeno zakonom. Ukoliko bi se pojedine odredbe donijele protivno zakonu, utoliko će takve odredbe biti ništetne.³¹

3.2.2. USTROJ I ČLANSTVO U SPORTSKOM DIONIČKOM DRUŠTVU

Na ustroj sportskog dioničkog društva primjenjuje se Zakon o trgovačkim društvima. Pravni ustroj može biti monistički ili dualistički. Koji će način društvo odabrati ovisi o samome društvu te ono mora biti određeno njegovim statutom. U dualističkom ustroju obvezatni organi sportskog dioničkog društva su uprava, nadzorni odbor i glavna skupština. Monistički ustroj kao obvezatne organe ima upravni odbor i glavnu skupštinu, a uz to postoje i izvršni direktori. Temeljna je razlika ta dva ustroja u tome što monističkim ustrojem nije strogo odvojeno vođenje poslova od obavljanja nadzora nad vođenjem društva. Osobe koje obavljaju nadzor nisu potpuno odvojene od osoba koje vode poslove kao što je slučaj u dualističkom ustroju gdje različiti organi imaju različite zadaće što je jasno propisano zakonom. Stoga u dualističkom ustroju nema hijerarhijskog odnosa između organa, za razliku od monističkog ustroja gdje se može primijetiti takav odnos.³²

Temeljno je pravilo da dioničar dioničkog društva, pa tako i sportskog, može biti svaka fizička ili pravna osoba, domaća ili strana. Zakon o sportu propisuje određena ograničenja radi zaštite sportskog natjecanja. Tako jedna osoba ne može imati dionice u više sportskih dioničkih društava istog sporta u iznosu većem od 1% ukupnog temeljnog kapitala u bilo kojem od tih

³¹ Zakon o trgovačkim društvima NN111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, čl. 173.

³² Petrović, S., Ceronja, P. i Ivkošić, M., op. cit. (bilj. 18) str. 582.

sportskih dioničkih društava.³³ Isto tako zakon propisuje da dionice u sportskom dioničkom društvu izravno, neizravno ili preko povezanih osoba³⁴ ne mogu imati osobe čije djelatnosti mogu neposredno utjecati na sustav natjecanja u istome sportu, a osobito su to sportaši, suci u tom sportu, posrednici u sportu i osobe koje su članovi pravnih osoba koje obavljaju djelatnost organiziranja sportskih kladionica. Uz sve nabrojane, također dionice ne može imati sportsko dioničko društvo koje obavlja djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima istog sporta.³⁵ Dioničari pod jednakim uvjetima imaju jednak položaj u društvu u skladu s načelom jednakog položaja dioničara koji je kao takav propisan i zakonom. To znači da je položaj dioničara određen visinom uloga dioničara u društvu, a nikako njegovim osobnim svojstvima.

Dioničari u društvu u pravilu ne djeluju izravno, odnosno nemaju izravne ovlasti upravljanja u društvu. Oni svoja upravljačka prava mogu ostvarivati samo u organu u kojem djeluju, a to je glavna skupština. Glava skupština jedini je organ u kojem mogu sudjelovati svi dioničari društva, a ona odlučuje o pitanjima koji su izričito određena kako zakonom tako i statutom društva. Tako prema članku 275. ZTD-a, ona osobito odlučuje o izboru i opozivu članova nadzornog odbora odnosno upravnog odbora, uporabi dobiti, politici primitaka i o izvješćima o primicima za članove uprave i članove nadzornog odbora, odnosno izvršne direktore i članove upravnog odbora, društava dionice kojih su uvrštene na uređeno tržište radi trgovanja, zatim o imenovanju revizora društva, izmjenama statuta, povećanju i smanjenju temeljnog kapitala društva, imenovanju revizora društva, uvrštenju dionica društva na uređeno tržište radi trgovanja i povlačenje dionica s tog uvrštenja te o prestanku društva. O vođenju poslova društva skupština može odlučivati samo ako to od nje zatraži uprava odnosno izvršni direktori društva. Inače dioničari mogu upravljati i voditi poslove društva samo ako su istodobno i članovi drugih organa društva koji su za to ovlaštene. U društvu koje je ustrojeno po monističkom načelu taj je organ upravni odbor, a ako je ustrojeno po dualističkom načelu vodeći organ je uprava društva. Zakon o sportu navodi ograničenja³⁶ kojim određene osobe ne mogu biti članovima uprave i upravnog odbora, ali isto tako i nadzornog odbora ili izvršni direktori. To su osobe:

³³Ta se odredba ne primjenjuje na Republiku Hrvatsku niti na jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

³⁴Osobe su povezane ako su primjerice ugovorile da jedna drži dionice za račun druge, ako su ugovorile da usklađeno djeluju u vezi sa stjecanjem dionica izdavatelja ili u vezi s ostvarivanjem prava glasa prema izdavatelju ili ako jedna od njih izravno ili neizravno kontrolira drugu pravnu osobu, prema čl. 95. Zakona o sportu.

³⁵ Zakon o sportu NN 141/22, čl. 94.

³⁶ Ista ograničenja vrijede i za osobe ovlaštene za zastupanje u udrugama.

- koje su pravomoćno osuđene za određena kaznena djela³⁷ ili protiv kojih se vodi kazneni postupak za kazneno djelo na štetu djeteta;
- koja je član upravljačkog tijela ili dioničar drugog kluba u istome sportu;
- koja je član tijela, osoba ovlaštena za zastupanje ili vođenje poslova sportskog kluba u istome sportu;
- koja je profesionalni sportaš u ugovornom odnosu s drugim sportskim klubom u istome sportu;
- koja ima ili je posljednjih godinu dana imala sklopljen ugovor sa sportašem ili trenerom na temelju kojega ostvaruje pravo na dio prihoda koji proizlaze iz obavljanja djelatnosti sportaša ili trenera ili je ovlaštena za zastupanje u pravnoj osobi koja ima sklopljen takav ugovor;
- koja je trenutno ili je u posljednjih godinu dana bila posrednik u istome sportu;
- koja je ili je posljednjih godinu dana bila član ili član tijela pravne osobe koja obavlja djelatnost organiziranja sportske kladionice;
- koja s posrednicima u istome sportu i članovima pravnih osoba te članovima tijela pravnih osoba koje obavljaju djelatnost organiziranja sportskih kladionica djeluje zajednički.³⁸

Osim navedenih ograničenja, zakon još izričito propisuje kako jedna fizička osoba može biti član tijela društva ili osoba ovlaštena za zastupanje ili vođenje poslova samo u jednom sportskom klubu u istome sportu. Tako primjerice osoba koja je član uprave HNK Hajduk, ne može istovremena postati članom uprave NK Osijek koji je također ustrojen kao sportsko dioničko društvo.

Kao što je već rečeno, uprava je ta koja vodi poslove društva i to čini na vlastitu odgovornost. Ako se ona sastoji od više osoba onda članovi mogu voditi poslove samo zajedno, ali se iznimno može statutom propisati i drugačiji način vođenja.³⁹ Zakonom su propisane i druge ovlasti uprave osim vođenja poslova. Tako ona zastupa društvo pred sudom i drugim organima vlasti, zatim priprema odluke i opće akte koje donosi glavna skupština te izvršava odluke koje je skupština donijela u okviru svoje nadležnosti, vodi registar dionica, izvješćuje nadzorni odbor o načelnim pitanjima vođenja poslova društva i sastavlja godišnje izvješće o stanju društva i

³⁷ Članak 111. Zakona o sportu iscrpno nabroja koja su to kaznena djela.

³⁸ Zakon o sportu NN 141/22, čl. 112.

³⁹ Ipak ne može se propisati, da ako bi glasovi bili podijeljeni da bi se mogla donijeti ona odluka za koju je bila manjina prema članku 240. ZTD-a.

konsolidirano godišnje izvješće društva. Upravni odbor kao organ društva ustrojenog po monističkom ustroju vodi društvo isto kao i uprava. Uz to on postavlja i osnove za obavljanje predmeta poslovanja, zastupa društvo prema izvršnim direktorima, saziva glavnu skupštinu kada je to potrebno radi dobrobiti društva, brine o urednom vođenju poslovnih knjiga društva te imenuje i odlučuje o opozivu imenovanja izvršnih direktora društva.⁴⁰ Glavna je razlika prema upravi u tome što upravni odbor obavlja i poslove nadzora vođenja poslova dok kod društva koje imaju upravu, poslove nadzora obavlja nadzorni odbor.

Upotrebom dobiti, kao što smo ranije rekli, upravlja glavna skupština. Zakon o sportu izričito propisuje da se na upotrebu dobiti primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuju trgovačka društva, odnosno ZTD. Prema članku 220. ZTD-a neto dobit ostvarenu u poslovnoj godini društvo je dužno najprije upotrijebiti za pokriće gubitka prenesenog iz ranijih godina, za unos u zakonske rezerve, za unos u rezerve za vlastite dionice ako ih je društvo steklo ili to namjerava te za unos u statutarne rezerve ako ih društvo ima. Zakon o sportu zatim propisuje određene specifičnosti za sportska dionička društva, a to je da se zakonskim rezervama smatraju i posebne zakonske rezerve uz one koje su već propisane ZTD-om. U te posebne zakonske rezerve moraju se unositi iznosi u visini najmanje polovice neto dobiti koja preostane nakon što se podmire gubici iz prijašnjih godina te zakonske rezerve, kako je propisano općim propisima. Takve posebne zakonske rezerve sportskog dioničkog društva smiju se koristiti isključivo za obavljanje i unaprjeđenje sportske djelatnosti sportske pripreme djece.⁴¹

Za kraj ovog poglavlja treba još napomenuti glavnu razliku sportskog kluba kao udruge i dioničkog društva, a to je da dioničarima sportskog dioničkog društva pripadaju uz upravljačka i imovinska prava. Upravljačka prava koja imaju i članovi udruge su pravo na sudjelovanje na glavnoj skupštini, pravo na raspravljanje, pravo na obaviještenost, pravo glasa te pravo na pobijanje odluka glavne skupštine. S druge strane, imovinska prava ostvaruju samo dioničari sportskog dioničkog društva. Ta prava uključuju pravo na isplatu dividende, pravo prvenstva pri upisu novih dionica društva, pravo na isplatu dijela sudjelovanja u temeljnom kapitalu društva za slučaj njegova smanjenja, pravo na isplatu ostatka nakon provedene likvidacije društva, zatim vanjski dioničar ima pravo na primjerenu naknadu i otpremninu te dioničar koji

⁴⁰ Zakon o trgovačkim društvima NN111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, čl. 272.h.

⁴¹ Zakon o sportu NN 141/22, čl. 96.

bi istupio iz društva zbog njegova priključenja drugom društvu isto tako ima pravo na primjerenu otpremninu.⁴²

4. PREOBLIKOVANJE UDRUGE U SPORTSKO DIONIČKO DRUŠTVO

Uz već spomenuto osnivanje nogometnih klubova kao dionička društva, drugi način nastanka sportskih dioničkih društava je preoblikovanje postojećih udruga. Zakon o sportu koji je stupio na snagu 1. siječnja 2023. godine vrlo kratko propisuje da će način i rokove za provedbu preoblikovanja te druga važna pitanja propisati pravilnikom čelnik tijela državne uprave nadležan za sport u roku šest mjeseci od stupanja na snagu zakona. U trenutku pisanja ovog rada (travanj 2023.) takav pravilnik još nije donesen tako da ćemo u ovom dijelu rada objasniti postupak preoblikovanja prema starom zakonu. Zakon iz 2006. godine poznao je dobrovoljno i obvezatno preoblikovanje. Ako se klub odluči dobrovoljno preoblikovati, primjenjivat će se na odgovarajući način odredbe zakona o obvezatnom preoblikovanju. Novim zakonom koji je stupio na snagu ove godine, predviđeno je samo dobrovoljno preoblikovanje, s time da udruga nad kojom je pokrenut stečajni postupak ne može promijeniti oblik, osim u provedbi stečajnog plana.⁴³

Prije provedbe preoblikovanja, prethodi obveza provođenja revizije. Prema zakonu, sportski klubovi koji se upisuju u Registar profesionalnih sportskih klubova dužni su u roku dva mjeseca od dostave rješenja o upisu provesti reviziju. Glavna je zadaća takve revizije utvrditi jesu li ostvareni uvjeti za pokretanje stečajnog postupka prema posebnim propisima odnosno jesu li ostvareni uvjeti za preoblikovanje u sportsko dioničko društvo. Uz to se mora utvrditi popis i procjena vrijednosti imovine, popis svih tražbina prema klubu navedenih prema vrstama vjerovnika i njihovoj visina, pregled poslovanja kluba u proteklih pet godina uz posebno prikazane prihode i rashode u tome razdoblju i pobliži opis na što se oni odnose. Prilikom provođenja revizije osobito treba voditi računa o vrijednosti imovine i obveze kluba, o sposobnosti kluba da podmiruje svoje dospjele obveze, o tome je li klub u proteklom razdoblju uredno podmirivao svoje obveze, zatim može li klub te na koji način i u kojem roku bez dodatnih ulaganja podmiriti svoja dugovanja i na kraju kakvo bi bilo očekivano poslovanje kluba u budućnosti bez dodatnih ulaganja.⁴⁴

⁴² Petrović, S., Ceronja, P. i Ivkošić, M., op. cit. (bilj. 18) str 586.-588.

⁴³ Zakon o sportu NN 141/22, čl. 98.

⁴⁴ Zakon o sportu NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20, čl. 40.

Osim te revizije, posebnim je pravilnikom⁴⁵ propisana obveza svih klubova upisanih u Registar profesionalnih klubova da jednom godišnje moraju Povjerenstvu za profesionalne sportske klubove (dalje: Povjerenstvo) podnijeti račun dobiti i gubitka, godišnje financijsko izvješće, revizorsko izvješće, plan poslovanja u idućoj poslovnoj godini te izvješće o članovima kluba i članovima tijela kluba.

4.1. PRETPOSTAVKE ZA OBVEZNO PREOBLIKOVANJE

S obzirom na to da je zakon iz 2006. godine razlikovao obvezno i dobrovoljno preoblikovanje, u članku 41. propisivao je koje se dvije pretpostavke moraju kumulativno ispuniti kako bi nastala obveza preoblikovanja sportskog kluba udruge u sportsko dioničko društvo. Prva pretpostavka je da se radi o profesionalnom sportskom klubu i da je izdano rješenje o upisu u Registar profesionalnih sportskih klubova. Druga je pretpostavka da na temelju revizije proizlazi da su se kod sportskog kluba-udruge stekli uvjeti za pokretanje stečajnog postupka prema posebnim propisima, a on nije pokrenut. Osim iz revizije, postojanje tih uvjeta može se utvrditi i na temelju dokumenata koje je klub dužan jednom godišnje podnositi Povjerenstvu odnosno ako se na temelju godišnjeg financijskog ili revizorskog izvješća utvrdi da su ostvareni uvjeti za pokretanje stečajnog postupka, a on ne bude pokrenut u roku od 30 dana od kada su ostvareni ti uvjeti. U roku mjesec dana od dostave revizorskog izvješća ministar će rješenjem utvrditi da su ispunjeni uvjeti za obvezno preoblikovanje. Takvo je rješenje konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor. Prije donošenja rješenja ministru je potrebna prethodna suglasnost Povjerenstva koju ono mora dati u roku petnaest dana od dana primitka revizorskog izvješća ili druge dokumentacije. Po dostavi rješenja, sportski klub-udrug a bilo je dužno započeti postupak preoblikovanja u sportsko dioničko društvo.

4.2. POSTUPAK PREOBLIKOVANJA

Postupak preoblikovanja započinje izradom elaborata koji se morao izraditi u roku petnaest dana od dana dostave rješenja ministra. Zakon je detaljno propisivao sadržaj elaborata. On osobito mora sadržavati⁴⁶:

⁴⁵ Pravilnik o načinu i rokovima podnošenja akata Povjerenstvu za profesionalne sportske klubove NN 11/2007

⁴⁶ Zakon o športu NN71/06, 150/08,124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20 , čl. 43. st.2.

- izvješće ovlaštenog revizora o stanju imovine, pravima i obvezama sportskog kluba-udruge, utvrđenje revizora o vrijednosti tražbina prema sportskom klubu-udruzi, utvrđenje revizora o vrijednosti prava korištenja sportske građevine koje može biti ulog u temeljni kapital sportskog dioničkog društva;
- popis i procjenu vrijednosti imovine te popis svih tražbina prema sportskom klubu-udruzi, navedenih prema vrstama vjerovnika i njihovoj visini;
- pregled poslovanja sportskog kluba-udruge u proteklih pet godina, uz posebno iskazane prihode i rashode sportskog kluba-udruge u tome razdoblju, poblizi opis na što se oni odnose te godišnje račune dobiti i gubitka udruge u tome razdoblju;
- popis članova udruge i popis članova tijela sportskog kluba-udruge te opis nadležnosti i međusobnog odnosa između tijela udruge;
- sportske rezultate udruge u barem pet posljednjih natjecateljskih sezona, broj reprezentativaca u svim kategorijama, ugovorne vrijednosti sportaša s kojima udruga ima sklopljene ugovore te broj mladih sportaša po kategorijama;
- prijedlog iznosa temeljnog kapitala sportskog dioničkog društva;
- potencijalne dioničare s.d.d.-a, pri čemu se posebno iskazuju vjerovnici sportskog kluba-udruge, na temelju njihovog očitovanja na pisani poziv koji im mora uputiti sportski klub-udruga, da iskažu svoj interes za pretvaranjem tražbina u ulog u s.d.d.-u;
- procjenu potrebnih dodatnih sredstava za obavljanje djelatnosti dioničkog društva te procjenu vrijednosti prava igranja na sportskoj građevini koju je utvrdio ovlašteni revizor i iskaz jedinice lokalne samouprave, u čijem je vlasništvu predmetna građevina, o roku na koji bi sportski klub-udruga imala pravo igranja;
- nacrt statuta dioničkog društva u koji se preoblikuje udruga, a u njemu mora osobito biti navedeno da će u roku dva mjeseca od dana upisa dioničkog društva u odgovarajuće registre, dioničko društvo donijeti odluku o povećanju temeljnog kapitala radi pretvaranja tražbina vjerovnika prema s.d.d.-u u uloge;
- popis pravnih osoba u kojima je udruga član, osobito trgovačkih društava uz precizno navođenje udjela i prava koja udruga ima u tim društvima, popis pravnih osoba preko kojih je udruga obavljala sportske djelatnosti te objašnjenje zašto je udruga obavljala svoje djelatnosti preko tih osoba.

Nakon što je izrađen elaborat mora se dostaviti nacionalnom sportskom savezu, u ovom slučaju HNS-u te Povjerenstvu. U daljnjem roku od petnaest dana HNS mora dati svoje očitovanje na elaborat te ga dostaviti Povjerenstvu i nogometnom klubu-udruzi na koju se odnosi. Ako udruga

nije zadovoljna očitovanjem HNS-a, može u ponovnom roku od petnaest dana dostaviti primjedbe Povjerenstvu. Nakon isteka roka za primjedbe, Povjerenstvo je dužno u roku mjesec dana dati suglasnost na elaborat. Ako smatra da je elaborat nepotpun ili netočan, može ga uputiti natrag udruzi na doradu. Prije davanja suglasnosti Povjerenstvo uvijek može zatražiti mišljenja neovisnih stručnjaka ili organizacija. Ako da svoju suglasnost, Povjerenstvo je dužno utvrditi početni iznos temeljnog kapitala. On se utvrđuje tako da predstavlja iznos od najmanje 25% prosječnih godišnjih rashoda u proteklih pet godina udruge koja se preoblikuje. U taj se prosjek ne računa godina u kojoj je rashod bio najmanji kao ni ona u kojoj je rashod bio najveći u tih pet godina.⁴⁷

Ako je Povjerenstvo dalo suglasnost i utvrdilo temeljni kapital, o tome će obavijestiti nogometni klub-udruhu i HNS. U roku petnaest dana od dostave takve obavijesti udruha upućuje poziv na upis i uplatu dionica. Ovdje će se na odgovarajući način primjenjivati odredbe ZTD-a o sukcesivnom osnivanju dioničkog društva.⁴⁸ Poziv na upis i uplatu dionica vrši se u četiri kruga. U prvome krugu poziv se upućuje jedinici lokalne samouprave u kojoj je sjedište udruge. Ona može dionice uplatiti u novcu ili u pravu korištenja sportske građevine. Taj poziv ne smije biti kraći od osam niti dulji od petnaest dana. Ako se u prvome krugu ne upišu sve dionice, u drugome krugu poziv se upućuje članovima nogometnog kluba-udruge da uplate dio dionica na koje otpada razmjerno jednak dio temeljnog kapitala. Rok za upis dionica u drugom krugu jednak je kao i za prvi krug. U trećem krugu, ako ostane još neupisanih dionica, njih mogu uplatiti članovi udruge koji su upisali i uplatili dionice i u drugom krugu razmjerno tim uplatama. Četvrti krug ne može biti kraći od petnaest niti dulji od mjesec dana. U njemu se preostale dionice nude javnosti, ali i u ovome krugu mogu sudjelovati članovi koji su već upisali i uplatili dionice kao i članovi koji se to još nisu do sada odlučili. Dionice u drugom, trećem i četvrtom krugu mogu se uplatiti samo u novcu. Peti krug može se dopustiti samo iznimno. Ako nakon prva četiri kruga ne budu upisane sve dionice, Povjerenstvo može dozvoliti da se u petom krugu dionice ponude svim vjerovnicima udruge u roku od najmanje petnaest, a najviše mjesec dana. Vjerovnici u tom petom krugu mogu uplatiti dionice i zamjenom tražbina za ulog u sportskom dioničkom društvu. Ako i nakon petog provedenog kruga sve dionice nisu upisane i uplaćene, smatra se da preoblikovanje nije uspjelo.⁴⁹

⁴⁷ Zakon o športu NN 71/06, 150/08,124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20, čl. 43. st. 6-9.

⁴⁸ O čemu je više riječi u poglavlju 3.2.1.

⁴⁹ Zakon o športu NN71/06, 150/08,124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20, čl. 44.

Ako se prema odredbama zakona utvrdilo da su ispunjene pretpostavke za pokretanje postupka preoblikovanja, a on potom ne bude pokrenut, ministarstvo će na prijedlog Povjerenstva podnijeti zahtjev za pokretanje stečajnog postupka. Isto vrijedi i ako postupak preoblikovanja nije uspješno završen. Osim toga zakon propisuje da će udruga snositi i posljedice koje će propisati nacionalni sportski savez odnosno HNS.⁵⁰ HNS u svojem Pravilniku iz 2022. godine propisuje da takav klub sa statusom udruge na kraju natjecateljske godine prelazi u prvi niži stupanj natjecanja u odnosu na onaj u kojem se dotada natjecao i ne može se plasirati u viši stupanj natjecanja dok traje stečajni postupak.⁵¹

Dakle, postupak obveznog preoblikovanja prvotno je bio predviđen za klubove koji su se našli pred određenim financijskim problemima. Preoblikovanje je predviđeno kao sredstvo kojim će se preostala aktiva udruge upotrijebiti za nove poslovne poduhvate s ciljem nastavka poslovanja. Kako neki autori smatraju, takva zakonska obveza obveznog preoblikovanja može predstavljati povredu Ustavom zajamčene poduzetničke slobode. Naime, poduzetnik bi morao sam odlučiti želi li zbog poteškoća u poslovanju pokrenuti stečaj ili postupak preoblikovanja. U određenim slučajevima pokretanje stečajnog postupka možda bi bila povoljnija opcija za poduzetnika umjesto zakonskog uređenja koje ga sili na postupak preoblikovanja. Novim je uređenjem to ispravljeno tako što će se na preoblikovanje odlučiti samo klubovi koji to žele, a ne oni koji su na to primorani. S druge strane, obvezno preoblikovanje je predstavljalo i svojevrsnu privilegiju zato što je ono bilo propisano samo za sportske udruge, a ne i za druge vrste udruga ili drugih neprofitnih organizacija kao što su zaklade ili ustanove.⁵²

4.3. POSLJEDICE PREOBLIKOVANJA

Nakon provedenog postupka preoblikovanja udruga postaje sportsko dioničko društvo, odnosno ono je pravni slijednik udruge. Iako je promjenila svoj pravni oblik, zadržan je pravni identitet kluba. Na temelju tog preoblikovanja, nadležno tijelo udruge dužno je donijeti odluku o prestanku postojanja udruge sukladno Zakonu o udrugama te će se u registru udruga provesti brisanje te udruge koja je sada dioničko društvo.⁵³

⁵⁰ Zakon o športu NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20, čl. 45.

⁵¹ Pravilnik o nogometnim natjecanjima, čl. 68., <https://hns-cff.hr/hns/propisi-i-dokumenti/> 12.4.2023.

⁵² Vuković, A., Bodul, D. i Tomljanović, M. (2020). Doprinos raspravi o reformi Zakona o sportu: prijepori obveznog preoblikovanja sportskih udruga u sportska dionička društva. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 57, br. 4., str. 1145-1146.

⁵³ Zakon o športu NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20, čl. 44. st. 7.

Članovi udruge ne zadržavaju svoja članska prava koje nosi članstvo u udruzi jer se sva prava u dioničkom društvu stječu izvorno, ulozima u novcu. Stoga sva upravljačka prava u udruzi gase se zajedno s gašenjem udruge. Kao jedina privilegija članovima udruge propisano je pravo upisa dionica u drugome i trećem krugu prije nego se ponude ostatku javnosti.

Položaj vjerovnika udruge ne mijenja se značajno. U iznimnom petom krugu upisa dionica, ako ga odobri Povjerenstvo, vjerovnici mogu upisati i uplatiti dionice. Ako to žele oni mogu i uplatiti dionice zamjenom tražbina za ulog u sportskom dioničkom društvu. Ako se ne odluče za to zakon izričito propisuje da vjerovnici udruge ostaju vjerovnici tog kluba koji je sada dioničko društvo.⁵⁴ Isto tako preoblikovani klub ostaje vjerovnik prema svim dužnicima koji su postali dužnici na temelju pravnog posla s udrugom prije nego se preoblikovala. Sportsko dioničko društvo može prema tim osobama ostvarivati sve zahtjeve koje je mogla ostvarivati i udruga.⁵⁵

Prvi klub u Hrvatskoj koji je započeo proces obveznog preoblikovanja bio je HNK Hajduk. Bilo je to 2008. godine, a klub je bio primoran na taj postupak zbog lošeg financijskog stanja te neposredne prijetnje bankrota. Nakon Hajduka i drugi su se klubovi upustili u postupak preoblikovanja, neki prisilno, a neki dobrovoljno. Tako je HNK Rijeka 2012. godine provela postupak obveznog preoblikovanja. Grad Rijeka kao tada jedini dioničar, upisao je i uplatio sve dionice već u prvom krugu. Iste je godine taj postupak prošao i NK Osijek. Grad Osijek postao je većinski vlasnik tako što je u klub uložio 62 milijuna kuna, od toga je pravo igranja na stadionu 'Gradski vrt' na 25 godina procijenjeno na vrijednost od 39 milijuna. U taj iznos još ulaze dug kluba prema gradu i potraživanje države prema klubu koje je grad Osijek preuzeo na sebe. S druge strane RNK Split primjer je dobrovoljnog preoblikovanja koji se upustio u taj proces 2013. godine. On u svojoj vlasničkoj strukturi nema grad te mu nisu opraštani porezni dugovi nego je tvrtka 'Skladgradnja' isplatila sve dugove kako bi klub izašao iz stečaja. Još jedan takav primjer je NK Istra 1961 koja se preoblikovala 2011. godine. Preoblikovanjem je grad Pula postala stopostotni vlasnik uplatom milijun kuna što je bio zakonski minimum, a 1,8 milijuna kuna pretvorila je u pravo korištenja stadiona na 25 godina. Grad nije preuzeo dug kluba već je nudio mogućnost vjerovnicima da naplate potraživanja kroz vlasničke udjele. Tako je Pula bila stopostotni vlasnik samo privremeno.

⁵⁴ Zakon o športu NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20, čl. 43. st. 4.

⁵⁵ Detaljnije o posljedicama preoblikovanja: Petrović, S., Ceronja, P. i Ivkošić, M., op. cit. (bilj. 18) str. 577-580.

4.4. NOVA RJEŠENJA

Kao što je ranije rečeno, opisani postupak preoblikovanja bio je propisan starim zakonom iz 2006. godine te je vrijedio do 1. siječnja 2023. godine, odnosno do stupanja na snagu novog zakona. Novi zakon govori o preoblikovanju u samo dva članka. Prvenstveno propisuje kako se udruga može preoblikovati u sportsko dioničko društvo čime daje do znanja da je preoblikovanje sada samo dobrovoljno.⁵⁶ Zakon propisuje i osnivanje Povjerenstva za preoblikovanje kao stručnog i savjetodavnog tijela osnovanog radi provedbe postupka preoblikovanja. Ono će imati sedam članova koje će imenovati čelnik tijela državne uprave nadležnog za sport. Od tih sedam članova, šest je stalnih članova iz reda stručnjaka iz polja pravnih ili ekonomskih znanosti na temelju provedenog javnog natječaja. Jedan preostali član imenuje se na prijedlog nacionalnog sportskog saveza, u ovom slučaju HNS-a. Glavna je zadaća Povjerenstva da čelniku tijela državne uprave nadležnog za sport predlaže davanje suglasnosti na elaborat o preoblikovanju te predlaže davanje dopuštenja o preoblikovanju.⁵⁷ Sve ostalo vezano za preoblikovanje, način i rokove provedbe, morat će propisati pravilnikom čelnik tijela državne uprave nadležnog za sport. Klubovi koji se odluče na postupak preoblikovanja, mogu to učiniti tek kada spomenuti pravilnik stupi na snagu.

Postavlja se pitanje, koliko je to dobro rješenje? Preoblikovanje je iznimno važan postupak kojemu se klub može podvrgnuti. Stoga, osobno smatram da tako važno pitanje mora biti uređeno samim zakonom, a ne ostavljeno da se naknadno uredi pravilnicima. Prilikom donošenja novog zakona, zakonodavac je trebao proučiti primjere iz prakse te otkriti jesu li postojale kakve manjkavosti prilikom postupka preoblikovanja. Novim zakonom postupak se trebao samo dodatno usavršiti. Smatram da je, nažalost, učinjen korak unatrag novim zakonom koji sadrži samo dva kratka članka o preoblikovanju. Ipak, novi pravilnik koji će to urediti još nije donesen tako da nam preostaje čekati i vidjeti kako će se postupak urediti i hoće li se više klubova odlučiti na taj proces.

⁵⁶ Zakon o sportu NN 141/22, čl. 98. st. 1.

⁵⁷ Zakon o sportu NN 141/22, čl. 99.

5. MODELI UPRAVLJANJA NOGOMETNIM KLUBOVIMA

Do sada smo u radu upoznali dva moguća oblika ustroja nogometnih klubova u Hrvatskoj te način na koji su oni uređeni, kako se postaje članom, prava članova i na koji način oni ostvaruju svoja prava. U ovome ćemo poglavlju ukratko prikazati dva osnovna oblika upravljanja nogometnim klubovima. To su socios model i njemački model regel 50+1. Veću ćemo pažnju posvetiti socios modelu koji je nešto popularniji.

5.1. SOCIOS MODEL UPRAVLJANJA

Socios model naziva se još i članski model upravljanja. Njegovo je temeljno načelo 'jedan član – jedan glas'. Neovisno je li klub ustrojen kao udruga ili kao sportsko dioničko društvo, svaki član ima pravo glasa. Naravno, da bi član mogao ostvarivati svoje pravo glasa mora uredno plaćati članarinu. Članovi mogu birati predsjednika, skupštinu, upravni odbor, upravu ili nadzorni odbor, te i oni sami imaju pravo biti birani na iste te pozicije. Uz to ostvaruju i brojne druge povlastice, ovisno o veličini kluba i njihovoj financijskoj moći, kao što su popusti na ulaznice, jeftinije godišnje pretplate, prednost pri rezerviranju karata i slično.

Najveća je prednost socios modela što razvija blisku povezanost kluba i navijača odnosno čitave zajednice. Članovi se osjećaju kao dio kluba te izravno ili neizravno utječu na sve važne odluke i na samu politiku kluba. Ako bi se poslovanje kluba loše vodilo, članovi mogu vršiti pritisak na vladajuće u klubu, a ovisno o statutu kluba u nekim slučajevima mogu i tražiti glasanje o nepovjerenju predsjedniku ili drugom tijelu ako prikupe određeni postotak glasova. Osim toga još jedna velika prednost ovog modela je što sva eventualna zarada ostaje u klubu i koristi se za daljnji napredak i razvitak kluba. Cijelo poslovanje mora biti u potpunosti transparentno. Klub mora svake godine na skupštini prezentirati financijsko izvješće za prethodnu godinu te svaki član ima pravo na uvid u poslovanje u svakom trenutku. Zbog svega navedenoga, ovaj se model u svijetu sve češće javlja kao pokušaj vraćanja klubova navijačima i sprječavanje privatizacije klubova.⁵⁸

Iako se socios model više odnosi na udruge, najpoznatiji primjer socios modela u Hrvatskoj pronalazimo u HNK Hajduku koji je ustrojen kao dioničko društvo, ali se taj model ogleda kroz udrugu 'Naš Hajduk'. Naime, Hajduk je u većinskom vlasništvu Grada Splita (56,10% dionica)⁵⁹

⁵⁸ Burazer, D. op. cit. (bilj. 3), str. 22.-23.

⁵⁹ <https://hajduk.hr/vijest/sto-je-nas-hajduk/2198> 17.4.2023.

koji je 2011. godine, našavši se pred financijskim problemima, odlučio dati pravo glasa skupini navijača okupljenoj u udruzi 'Naš Hajduk'. To je udruga građana u koju je slobodno i dobrovoljno udružuju građani radi ostvarivanja ciljeva propisanih statutom. Njihovi temeljni ciljevi su poticanje provedbe izbora za utvrđivanje prijedloga kandidata za članove nadzornog odbora HNK Hajduk, zatim okupljanje i informiranje članova radi stjecanja vlasničkih udjela u klubu od strane Udruge te očuvanje identiteta, promicanje ugleda i sveukupnog razvitka HNK Hajduka. Udruga je Statutom propisala i kojim djelatnostima nastoji ostvariti te ciljeve. Tako će ona zastupati interese i prava članova u tijelima kluba, surađivati s poslovnim subjektima u vidu sponzorstva za HNK Hajduk, općenito surađivati s klubom u svakom pogledu, organizirati igre, javne tribine ili kakve druge priredbe s ciljem popularizacije kluba, posredovati pri prodaji ulaznica i pretplata i još mnoge. Zasižno najvažnija djelatnost Udruge 'Naš Hajduk' je organizacija izbora za prijedlog kandidata za članove nadzornog odbora HNK Hajduk.⁶⁰ Članstvo u udruzi priznaje se svima koji uplate članarinu, ali dugogodišnje članstvo direktno utječe i na izbore članova nadzornog odbora tako što protekom godina pojedini glas na izborima vrijedi više. Izbori se provode svake četiri godine te moraju biti provedeni u skladu s najvišim demokratskim standardima, na transparentan i pravedan način.⁶¹ Provedba izbora detaljno je propisana Pravilnikom o provedbi izbora za prijedlog članova nadzornog odbora Hajduka koji je donijela udruga 'Naš Hajduk'. Na izborima svaki član koji se registrirao ima pravo odabrati petero kandidata koji su se prijavili na natječaj i zadovoljili uvjete propisane tim natječajem i samim Pravilnikom. Nakon tako provedenih izbora, članove nadzornog odbora odabrat će glavna skupština kluba običnom većinom, na temelju izbora Udruge.⁶²

Iako je socios model iznimno popularan u svijetu, kod nas nije još zaživio u punom sjaju. Većina klubova u Hrvatskoj ustrojena je kao udruga što joj daje odlične temelje za provođenje socios modela upravljanja, iako primjer Hajduka dokazuje kako dioničko društvo može biti jednako podobno za to. Nažalost tako je samo na papiru dok u praksi većina klubova djeluje pod utjecajem određenih pojedinaca ili grupica ljudi. Tako, osim u Hajduku, kao primjer socios modela u Hrvatskoj možemo još navesti NK Varteks Varaždin, NK Orijeht Rijeka, NK Zagreb 041, ONK Metković i druge.⁶³

⁶⁰ Statut Udruge Naš Hajduk, čl. 7. i 8., <https://st.nashajduk.hr/nas-hajduk/o-nama/> 17.4.2023.

⁶¹ Ibid., čl. 16

⁶² Statut športskog dioničkog društva HNK Hajduk Split 2021., čl. 28., <https://hajduk.hr/> 17.4.2023.

⁶³ Domijan, Adrian: Modeli upravljanja nogometnim klubovima (Završni rad). Menadžment turizma i sporta, Čakovec, Međimursko veleučilište u Čakovcu, 2018., str. 22.

5.2. MODEL REGEL 50+1

Model 50+1 još je jedan primjer modela uspješnog upravljanja klubom. Razvio se u Njemačkoj kao odgovor na pojačane financijske zahtjeve profesionalnog nogometa. Naime, od 1. siječnja 1999. statut Njemačkog nogometnog saveza dopušta da se profesionalna sekcija odvoji i ustroji kao trgovačko društvo, ali uz uvjet da 50%+1 pravo glasa ima udruga iz koje je klub nastao. Bila je tu riječ o mjerama kojima se nastojala povećati konkurentnost njemačkih klubova i lige općenito. Tako su sada klubovi ustrojeni kao trgovačka društva mogli kotirati na burzama, a sponzori stjecati dionice odnosno udjele u društvima. Pravilom 50+1 Njemački je savez nastojao spriječiti da ulagači steknu većinsko pravo glasa zbog bojazni da će time zanemariti interese nogometnog kluba i navijača, već se voditi isključivo svojim privatnim interesima.⁶⁴ Članovi kluba i navijači zadržat će većinski udio u vlasništvu kluba, ali privatni će ulagači isto tako moći stjecati udjele u vlasništvu što klubu donosi dodatnu zaradu. Ovaj je model najpopularniji u Njemačkoj gdje se i razvio. Tamošnji klubovi financijski su stabilni, ostvaruju velike prihode, a i utakmice su redovno pune navijača što iskazuje njihovo zadovoljstvo takvim načinom upravljanja.

Osim Njemačke i druge su države pokušale uvrstiti pravilo 50+1 u svoje sustave. Još jedan uspješan primjer je Švedska. Ona svojim pravilom od 51% govori da isključivo neprofitne udruge mogu sudjelovati u švedskom ligaškom sustavu. Ako je udruga vlasnik poduzeća koje se bavi trgovinskom djelatnosti, onda će udruga morati biti u vlasništvu barem 51% tog poduzeća. Još je jedna specifičnost švedskog sustava, a to je da to pravilo ne vrijedi samo za nogomet već za sve sportove.⁶⁵

Iako ovaj model nije prisutan u Hrvatskoj odlučila sam ga navesti kao primjer dobre prakse. Hrvatskim bi klubovima svakako dobro došao kapital od strane privatnih ulagača. Da bi to bilo moguće naravno klubovi se moraju preoblikovati u dionička društva. Klubovi koji su to već učinili nisu se odlučili za taj model jer su obično gradovi ili privatnici stjecali većinsko vlasništvo. Isto tako u Hrvatskoj primjećujemo slabu posjećenost utakmica. To dokazuje kako je interes za hrvatski nogomet slab. Tome naravno doprinosi puno razloga kao što je možda

⁶⁴ Brnabić, Ratko. "Pravilo 50+1 njemačkog nogometa – jučer, danas i sutra." Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 57, br. 2, 2020, str.338.

⁶⁵ Legac, Luka. "Primjena različitih modela upravljanja sportskim klubovima na primjeru GNK Dinamo." Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, 2020. str 17.

slabija kvaliteta nogometa, ali većinom zbog loše infrastrukture i čestog miješanja politike i interesa određenih pojedinaca u vođenje klubova što svakako ne privlači privatne ulagače.

Model 50+1 bio bi prikladan i za klub GNK Dinamo koji je nekoliko puta već započinjao proces preoblikovanja, ali svaki je put neuspješno završen. Za njih bi taj model potencijalno mogao riješiti probleme koji godinama postoje između navijača koji su i članovi kluba i same uprave kluba. Ovaj bi model zahtijevao da se odvoji profesionalna sekcija za koju će se osnovati dioničko društvo, ali udruga građana iz koje nastaje ostala bi većinski vlasnik takvog novog društva. Time se omogućuje privatnim ulagačima da ulažu sredstva u klub. Glavna je zapreka u tome što taj model zahtijeva dobar odnos s navijačima koji kao članovi moraju sudjelovati u procesu upravljanja klubom.⁶⁶ Nažalost, i osobe neupućene u nogomet znaju kako postoji veliki problem između navijača Dinama i uprave, odnosno određenih pojedinaca u upravi kluba. Osim problema navijača, Dinamo financijski dobro posluje te je to odličan preduvjet za uvođenje modela 50+1. Po posljednjem financijskom izvještaju iz 2023. godine, u godini prije zaradio je 43.6 milijuna eura te završio s dobiti od 1.1 milijuna eura.⁶⁷

⁶⁶ Ibid., str. 22.

⁶⁷ https://gnkdinamo.hr/F.02_Godisnji_financijski_izvjestaji_nakon_revizije_za_2022.pdf 19.4.2023.

6. KLUBOVI U PRIVATNOM VLASNIŠTVU

Za kraj ovog rada, kratko ćemo se samo osvrnuti i na klubove u privatnom vlasništvu. Kada govorimo o klubovima u privatnom vlasništvu, ovdje dakako mislimo na klubove koji su ustrojeni kao dionička društva jer udruge ne mogu biti u privatnom vlasništvu.

Nogomet je postao sastavni dio života. Svojim razvojem i utjecajem on ne predstavlja više samo razonodu ljudima već i ozbiljan posao. Zato brojni biznismeni odlučuju svoj novac ulagati upravo u nogometne klubove. Na taj način oni stječu većinu dionica i tako kao većinski vlasnici upravljaju klubom. Privatnici tako sami biraju osobe s kojima će surađivati, sami traže sponzore, a moguće je i da sve sami financiraju. S druge strane, na njima je onda i velika odgovornost jer osim što su zaslužni za uspjehe kluba i uspješna ulaganja, oni snose i teret onih manje uspješnih ulaganja. Stoga su oni odgovorni i za loše sportske rezultate, financijske probleme i dugove.⁶⁸

U Hrvatskoj su četiri kluba u privatnome vlasništvu. Jedan on njih je NK Osijek. On je u vlasništvu mađarskog oligarha Lórinca Mészárosa koji zajedno sa svojim partnerom, osječkim poduzetnikom, Ivanom Meštrovićem, drži oko 90 posto ukupnih dionica. To je svakako dobar primjer privatnog vlasništva jer je mađarski poduzetnik puno ulagao u klub kojemu je prije njegova dolaska prijetio stečaj te je bio zatrpan dugovima i arbitražama. Klub se od tada vratio među najbolje momčadi hrvatskog nogometa, a puno se pomoglo i brendiranju kluba. 2018. klupski su vlasnici krenuli sa izgradnjom novog stadiona čiji je dovršetak pri kraju. Novi stadion tzv. Pampas biti će zasigurno najmoderniji stadion u Hrvatskoj, a oko njega gradi se kamp Škole nogometa sa sedam terena.⁶⁹ Osim njih i NK Rijeka je primjer privatnog vlasništva koja je u vlasništvu Teanna Limited Damira Miškovića sa 70 posto ukupnih dionica. Preostalih 30 drži grad Rijeka.⁷⁰

RNK Split klub je u Hrvatskoj koji ima najveći udio privatnog vlasništva. Naime, čak 99 posto dionica u rukama je tvrtke 'Skladgradnja' koja je u vlasništvu braće Žužul koji su ujedno i čelni ljudi u klubu.⁷¹

Posljednji klub u privatnom vlasništvu u Hrvatskoj je NK Istra 1961. Nažalost, za razliku od Osijeka kao primjera dobrog ulaganja, Istra je primjer suprotnoga. Od 2011. kada je završen

⁶⁸ Burazer, D. op. cit. (bilj. 3) str. 19.

⁶⁹ <https://nk-osijek.hr/klub/povijest/bijelo-plavi-kroz-povijest/> 21.4.2023.

⁷⁰ <https://nk-rijeka.hr/klub/vlasnicka-struktura/> 21.4.2023.

⁷¹ <https://www.fininfo.hr/> 21.4.2023.

proces preoblikovanja u tom klubu, Istra je u vlasništvu privatnika. Prvi predsjednik i vlasnik bio je Mikhail Shcheglov. 2015. skupina investitora vezana uz odvjetnika Michaela Gloverera otkupljuje većinski paket dionica kluba od Shcheglova i tako postaje većinski vlasnik NK Istre 1961. Puno se očekivalo od novog vlasnika, ali ipak se pokazalo da je on klubu donio više štete nego koristi. Naime, američki su investitori već nakon tri sezone prestali ulagati u klub te se klub našao pred ogromnim financijskim problemima. Zaposlenici u klubu kao i igrači mjesecima nisu primali plaću, klub je došao do bankrota, a zatim je i veliki broj igrača napustio klub. Nažalost, pokazalo se da američki investitori u klub nisu uložili ništa. Srećom klub je opstao zahvaljujući pomoći nekolicine podupiratelja i prijatelja kluba. 2018. klub otkupljuje španjolska grupacija Baskonia-Alaves u vlasništvu Jose Antonia Querejete Altune. Klub se tada oporavlja te počinje ostvarivati velike uspjehe. Jedan od najvećih je finale Hrvatskog Kupa 2021. godine.⁷²

⁷² <https://nkistra.com/povijest/> 21.4.2023.

7. ZAKLJUČAK

Nogomet je uistinu postao više od sporta. To je sport koji uvelike ovisi o novcu, a financijski i marketinški on iz godine u godinu samo raste te se njegov uspon očekuje i dalje. U takvim okolnostima potreban je dobar zakonski okvir koji će to regulirati. U Hrvatskoj je to Zakon o sportu koji predstavlja dobre temelje, ali ipak ima mnoge nedostatke. Prije svega, zakon predstavlja pravna ograničenja klubovima, a to je da mogu biti osnovana samo kao udruge ili sportska dionička društva. Zatim, različito uređenje klubova postavlja pitanje imaju li oni onda jednaki tretman. Na sportska dionička društva u velikoj se mjeri primjenjuje Zakon o trgovačkim društvima kojim je jasno i detaljno uređeno koje tijelo društva odlučuje o čemu i po kojoj proceduri. Također je jasno određen međusobni odnos tih tijela. Dioničari tog društva znaju svoja prava i mogu biti sigurni u njihovo provođenje s obzirom da su odredbe ZTD-a prisilne naravi. S druge strane, upravljanje udrugama nije ni približno toliko detaljno propisano. Na udruge se primjenjuje Zakon o udrugama koji uređivanje upravljanja prepušta njenim članovima. Zakon kratko zahtijeva samo da upravljanje bude uređeno demokratskim načelima te da među članovima nema diskriminacije u upravljanju. S obzirom na navedeno, postoji opravdana bojazan od diskriminacije u tretiranju klubova različitog ustroja. Kako je u radu navedeno, hrvatski najelitniji rang natjecanja SuperSport Hrvatska nogometna liga sastoji se od pet udruga i pet sportskih dioničkih društava. U istom rangu natjecanja ne smiju se primjenjivati različita pravila na klubove koji se u njemu natječu. Smatram da bi stoga trebalo Zakonom o sportu ili nekim drugim zakonom urediti da se i na udruge i na sportska dionička društva primjenjuju iste odredbe financijske prirode, kao što su primjerice porezni propisi tako da između klubova ne bi dolazilo do diskriminacije glede njihove financijske situacije.

Isto tako, zakonom o sportu iz 2006. godine bilo je propisano obvezno i dobrovoljno preoblikovanje. Tim se odredbama prvenstveno uređivalo obvezno preoblikovanje što je pretpostavljalo da je klub u financijskim problemima i pred stečajem. Novim zakonom, kojim je propisano da preoblikovanje može biti samo dobrovoljno, potiče se klubove da pristupe tom procesu. Preoblikovanjem u sportsko dioničko društvo privukli bi ulagače što za klub može biti pozitivna promjena. S obzirom da je zakon tek stupio na snagu, a pravilnik se tek očekuje, ostaje vidjeti hoće li se klubovi odvažiti na taj korak i preoblikovati se u sportska dionička društva.

Vidjeli smo u radu kako različiti modeli upravljanja drugačije funkcioniraju u teoriji i praksi. Primjer socios modela zaista je pohvalan i primjer kako nogomet približiti navijačima jer na kraju krajeva, nogomet se igra upravo zbog njih. Taj model odlično funkcionira u HNK Hajduku, ali pitanje je jesu li ostali hrvatski klubovi spremni i sposobni za takvo što. Hajduk je

zaista poznat po svojim predanim navijačima, ali gdje stoje ostali hrvatski klubovi. Nažalost svjedoci smo toga da stanje u hrvatskom nogometu zaista nije najbolje. Utakmice nisu posjećene u velikom broju, a i nogometna infrastruktura u Hrvatskoj nije pohvalna. Najbolji primjer je stadion u Maksimiru na kojem igra Dinamo, najbolji klub u Hrvatskoj sa zavidnim rezultatima, dok je stadion tema brojnih rasprava, uglavnom u negativnom smislu. Nije to jedini problem. U Hrvatskoj nogometni klubovi često služe za nametanje volje određenih utjecajnih i bogatih pojedinaca što dodatno udaljava navijače od kluba. U svim tim okolnostima, u Hrvatskoj se nikako ne bi mogao primjeniti tzv. njemački model upravljanja u kojemu će udruga biti glavni dioničar sportskog dioničkog društva. Njemački primjer pokazuje nam veliku uspješnost provođenja takvog modela kojemu su najvažnija obilježja uključenost lokalne zajednice i simpatizera u rad kluba te transparentnost poslovanja. Tim modelom vodi se i FC Bayern, najpoznatiji njemački klub o čijoj uspješnosti nije potrebno posebno govoriti. Nažalost u Hrvatskoj nam nedostaje onaj glavni preduvjet, a to je dobar odnos navijača i kluba.

Nekim budućim izmjenama zakona možda se i stanje u Hrvatskoj promijeni na bolje. Međutim bilo da se mijenja zakon ili da se mijenjaju načini upravljanja, klub će uvijek imati prvenstvenu obvezu prema svojim navijačima. Upravo zbog njih nogometni klub postoji.

8. LITERATURA:

1. Brnabić, Ratko. "Pravilo 50+1 njemačkog nogometa – jučer, danas i sutra." Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 57, br. 2, 2020.
2. Burazer, Denis. "Socios model upravljanja nogometnim klubovima: Primjer Hrvatske." Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, 2020.
3. Domijan, Adrian: Modeli upravljanja nogometnim klubovima (Završni rad). Menadžment turizma i sporta, Čakovec, Međimursko veleučilište u Čakovcu, 2018.
4. Legac, Luka. "Primjena različitih modela upravljanja sportskim klubovima na primjeru GNK Dinamo." Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, 2020.
5. Petrović, Siniša; Ceronja, Petar: Osnove prava društava. Zagreb: Pravni fakultet u Zagrebu, 2018.
6. Petrović, S., Ceronja, P. i Ivkošić, M.: Pravni oblici sportskih klubova u Republici Hrvatskoj. U: Kačer, H. (ur.) Sportsko pravo. Split, Pravni fakultet u Splitu, 2018.
7. Pravilnik o načinu i rokovima podnošenja akata Povjerenstvu za profesionalne športske klubove NN 11/2007
8. Vuković, A., Bodul, D. i Tomljanović, M. (2020). Doprinos raspravi o reformi Zakona o sportu: prijepori obveznog preoblikovanja sportskih udruga u sportska dionička društva. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 57, br. 4., str. 1145-1146.
9. Zakon o sportu NN 141/22
10. Zakon o športu NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20
11. Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23
12. Zakon o udrugama NN 74/14, 70/17, 98/19, 151/22

INTERNETSKE STRANICE:

1. <https://st.nashajduk.hr/nas-hajduk/o-nama/>
2. <https://kanal-ri.hr/spomen-ploca-prvoj-nogometnoj-utakmici/>

3. <https://hns-cff.hr/>
4. <https://mints.gov.hr/>
5. <https://hajduk.hr/>
6. [https://gnkdinamo.hr/F.02 Godisnji financijski izvjestaji nakon revizije za 2022.pdf](https://gnkdinamo.hr/F.02_Godisnji_financijski_izvjestaji_nakon_revizije_za_2022.pdf)
7. <https://nk-osijek.hr/klub/povijest/bijelo-plavi-kroz-povijest/>
8. <https://nk-rijeka.hr/klub/vlasnicka-struktura/>
9. <https://www.fininfo.hr/>
10. <https://nkistra.com/povijest/>